

Маріупольський
державний
університет

**ІННОВАЦІЇ
В ДОШКІЛЬНІЙ ОСВІТІ:
ТЕОРІЯ, ПЕРСПЕКТИВИ, ШЛЯХИ ЗАГРОВАДЖЕННЯ У
ПРАКТИКУ**

**Збірник матеріалів
III Всеукраїнської науково-практичної конференції**

Київ - 2024

Інновації в дошкільній освіті: теорія, перспективи, шляхи запровадження у практику: збірник матеріалів III Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 березня 2024 року / за заг. ред. Ю.О.Демидова. Маріуполь: МДУ, 2024. 207 с.

Редакційна колегія:

Голова

– Микола ТРОФИМЕНКО, ректор МДУ, кандидат політичних наук, професор;

Заступник голови

– Олена БУЛАТОВА, перший проректор МДУ, доктор економічних наук, професор;

Члени оргкомітету:

– Юлія ДЕМИДОВА, завідувач кафедри дошкільної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Катерина КРУТІЙ, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Ольга ФУНТИКОВА, доктор педагогічних наук, професор кафедри дошкільної освіти;

– Світлана МАКАРЕНКО, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Оксана ПОПОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти;

– Вікторія ЯЙЛЕНКО, старший викладач кафедри дошкільної освіти;

– Ірина ДЕСНОВА, в. о. завідувача кафедри практичної психології, кандидат педагогічних наук, доцент;

– Оксана ГОЛЮК, завідувач кафедри педагогіки та освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рекомендовано до друку Вченою радою психолого-педагогічного факультету
Маріупольського державного університету
(протокол № 10 від 28 березня 2024 року)

Статті публікуються в авторській редакції

© Колектив авторів, 2024

© Кафедра дошкільної освіти МДУ, 2024

допомогою до спеціаліста. Можна отримувати допомогу як сімейного психотерапевта, разом із партнером, так і особистого, вибір робиться за потребою та запитом особистості, яка потребує допомоги.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бондарчук О.Й. Психологія сім'ї. Харків : Вид-во НУА, 2016. 386 с.
2. Буленко Т. В. Соціально- психологічні основи функціонування сучасної сім'ї. Київ, 2005. С.52-53.
3. Варбан Є. Життєва криза: поняття, концепції та прояви. Збірник наукових праць "Проблеми сучасної психології", [S. 1.], n. 8, 2019. DOI: 10.32626/2227-6246.2010-8.%p. Disponível em: <https://journals.uran.ua/index.php/2227-6246/article/view/162018>
4. Ващенко І. В. Особливості сімейних взаємин у сучасних подружніх парах. Наука і освіта. Одеса, 2015. № 3-4. С. 13-17.
5. Психологія життєвої кризи / відп. ред. Т. М. Титаренко. К. : Агропромвидав України, 1998. 348 с.
6. Федоренко Р. П. Психологія молодшої сім'ї і сімейна криза: Моногр. Луцьк: РВВ «Вежа» Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. 168 с.

Іщенко С.О.,

здобувачка 1 курсу другого (магістерського) рівня вищої освіти
Освітня програма «Дошкільна освіта. Інклюзія»
Маріупольський державний університет, м. Київ

Науковий керівник:

Макаренко С.І.,

к. пед. наук, доцентка,
доцентка кафедри дошкільної освіти,
Маріупольський державний університет, м. Київ

ТРЕНЕРСЬКА МОДЕЛЬ НАДАННЯ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ – ЯК ПРОВІДНА МОДЕЛЬ РЕАЛІЗАЦІЇ СІМЕЙНОЇ (ДОМАШНЬОЇ) ФОРМИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ ДІТЕЙ РАНЬОГО ВІКУ В ДИСТАНЦІЙНОМУ ФОРМАТІ

Значення перших років життя людини є визначальним для її подальшого розвитку на всіх етапах життя. Ранній вік посідає особливе місце в загальному перебігу психофізичного й особистісного розвитку дитини та є найбільш сприятливим до педагогічних впливів.

Проте, як справедливо зазначено в Концепції освіти дітей раннього та дошкільного віку (далі – Концепція) [2], внаслідок дефіциту загальної та педагогічної культури окремих батьків рівень розвитку дітей цієї вікової категорії нині не повною мірою відповідає загальноприйнятим нормам. Проблемою є передчасне і надмірне використання батьками різноманітних електронних пристроїв як засобів навчання і розваг дітей, що робить малюків залежними від гаджетів, ускладнює орієнтацію в реальному світі. В. Воронов, О. Рейпольська, С. Сисоєва та інші дослідники зазначають, що штучно форсується розвиток дітей без урахування психічних і фізичних вікових

особливостей, а це призводить до їхнього психологічного виснаження. Не враховуються особливості темпоритму життя малюків. Не здійснюється психолого-педагогічний патронаж за розвитком дитини раннього віку [2, с. 16].

Для уникнення зазначених проблем у процесі розвитку дитини раннього віку батьки мають бути добре обізнаними із закономірностями її розвитку, якісними досягненнями, з умовами домірного піклування та освітнього розвитку на кожному етапі життя малюка.

З огляду на зазначене Концепція підкреслює необхідність державної освітньої політики для створення оптимальних умов життєдіяльності та освітнього розвитку дітей раннього віку як у сім'ї, так і в закладах дошкільної освіти; впровадження психолого-педагогічного патронажу дітей раннього віку; створення системи навчання майбутніх і молодих батьків [2, с. 17].

Не менш важливими для організації освітньої роботи з дітьми раннього віку в закладах дошкільної освіти (далі – ЗДО) є особливі особистісні та професійні якості й уміння педагогів, які працюють у групах раннього віку. Вивчення науковцями кадрового питання в таких групах свідчить про переважно залишковий принцип добору педагогічних кадрів. Н. Гавриш зазначає, що «Хибне уявлення про те, що з маленькою дитиною здатен впоратися будь-хто; що дорослому, який опікується малюками, не обов'язково бути вихователем і мати спеціальну педагогічну освіту, досвід практичної роботи, фахові компетентності тощо; він може бути просто оглядальником – на жаль, тривалий час було визначальним у відборі педагогів для роботи з найменшими. Вкрай необхідно змінити такий підхід з огляду на унікальну роль раннього періоду для становлення і розвитку дітей як капіталу нації» [1, с. 4].

Зазначене набуває особливої актуальності в контексті запровадження дистанційного формату організації освітнього процесу в певній частині ЗДО України в умовах воєнного стану. Не в усіх дошкільних закладах дистанційній роботі з батьками дітей раннього віку приділяється достатньо уваги, спілкування стає обмеженим, а з деякими батьками – і зовсім утраченим.

Для подолання зазначених ризиків Міністерством освіти і науки рекомендована сімейна (домашня) форма організації освіти для дітей раннього віку, бо такі маленькі діти ще не в змозі самостійно навчатися дистанційно.

Відповідно до п. 7 ст. 9 Закону України «Про освіту», сімейна (домашня) форма навчання передбачає спосіб організації освітнього процесу дітей їхніми батьками для здобуття формальної (дошкільної, повної загальної середньої) та/або неформальної освіти. Відповідальність за здобуття освіти дітьми на рівні не нижче освітніх стандартів несуть батьки. Проте дитина має бути зарахована до певного освітнього закладу, який відстежує результати її навчання [4].

Вивчення нами стану організації дошкільними закладами сімейної (домашньої) форми освіти дітей раннього віку та, зокрема, системи дистанційної роботи з батьками у таких групах, ставлення батьків до організації такої форми освіти в дистанційному форматі та проблем, із якими стикаються батьки у вихованні своїх малюків, свідчить про таке.

Абсолютно задоволені освітнім процесом у дистанційному форматі лише 31% батьків, досить задоволені - 23%, більш-менш задоволені - 23%, не зовсім задоволені - 23%. Зовсім незадоволених немає.

При цьому переважна більшість опитаних батьків оцінили ефективність сімейної (домашньої) форми організації освіти дітей раннього віку на середньому рівні (38%), по 23% - на достатньому та нижче середнього, і лише 8% - на високому рівні.

Зазначене свідчить про те, що батьки не зовсім задоволені освітнім процесом в дистанційному форматі, бо не розуміють, як саме організувати цікаві заняття з дітьми вдома, і тому не відчують ефективності освітньої діяльності сімейної (домашньої) форми освіти. До того ж не всі батьки, в силу необізнаності в цьому питанні, готові брати на себе відповідальність за освіту своїх маленьких дітей.

Зокрема, у 23% батьків виникають труднощі щодо мовленнєвого розвитку малюків, у 16% - нерозуміння специфіки їхнього сенсорного розвитку, у 16% батьків - проблеми з організацією конструктивної діяльності з дітьми. Також більшість батьків (62%) зазначили труднощі у вихованні власних дітей, брак часу та можливостей для спільної освітньої діяльності. Це свідчить про те, що батькам потрібна допомога фахівців, більш детальні роз'яснення з методик та технологій організації освітнього процесу.

До того ж можемо говорити про недостатній рівень взаємодії між вихователями й батьками вихованців, певну недовіру до педагогів, адже 70% батьків зазначили, що вирішують проблеми виховання своїх маленьких дітей самостійно за допомогою літератури, Інтернет-ресурсів і лише інколи – за допомогою вихователів.

Відтак, вивчення стану організації роботи з батьками дітей раннього віку за сімейної (домашньої) форми освіти в дистанційних групах ЗДО показало низку проблем взаємодії педагогів із батьками, зокрема: недостатня зацікавленість батьків в освітньому процесі власних дітей, низька педагогічна культура батьків, недостатня розробленість сімейної (домашньої) форми освіти з боку педагогів. Зазначене також підтвердило, що за такої форми організації освіти тільки тісна взаємодія і співпраця педагогів ЗДО з батьками є однією з основних умов усебічного розвитку дітей раннього віку.

Для якісної реалізації сімейної (домашньої) форми освіти дітей раннього віку в дистанційному форматі Міністерством освіти і науки рекомендовано здійснити перехід від прямої моделі надання освітніх послуг до тренерської, за якої вихователь переважно консультує батьків дитини раннього віку щодо того, як її розвивати, як правильно заспокоїти, як впоратися з агресією чи істерикою тощо. Педагог безпосередньо не має контакту з дитиною, але через батьків може продовжити її розвиток та освіту [3].

Така система роботи має відбуватися за максимально тісного зв'язку вихователів і батьків із використанням цифрових технологій. Важливими завданнями вихователів тут є такі:

а) розробка системи планомірних, інноваційних, інтерактивних і цікавих видів діяльності з дітьми (ігор, вправ, розваг тощо);

б) здійснення тренерського супроводу батьків щодо підтримки мотивації, рекомендації щодо створення освітнього середовища у них вдома та організації освітньої діяльності за розробленим вихователями планом.

Така робота з батьками має бути суто у вигляді порад, консультацій, творчого підходу у майстер-класах, онлайн-зустрічах тощо. Педагоги орієнтують батьків, чим вони можуть займатися з дитиною, як можна граючись навчати, при цьому обов'язково враховуючи особливості раннього віку. Й надалі вже саме батьки вирішують, у який зручний для них і їхніх дітей спосіб буде організовано той чи той вид діяльності, враховуючи емоційний стан дитини.

Оскільки йдеться про сімейну (домашню) форму організації освіти, то й атмосфера має бути, як в родинному колі. Треба зацікавлювати батьків, а не нав'язувати форми співпраці. Тим самим мотивувати їх до активної участі в освітньому процесі на рівні партнерських відносин.

в) також важлива постійна консультаційна підтримка батьків у розв'язанні проблемних питань розвитку, виховання і навчання малюків.

Отже, організація співпраці педагогів з батьками дітей раннього віку в дистанційному форматі потребує подальшого розвитку. Важливим є розроблення чіткої системи роботи, форм і методів взаємодії з батьками, де тренерська модель надання освітніх послуг буде виступати як провідна модель сімейної (домашньої) форми організації освіти в дистанційному форматі. Саме такий підхід сприятиме найбільш ефективному вирішенню спільних завдань педагогів і батьків, а саме всебічному розвитку дітей та створенню атмосфери взаємопідтримки та взаєморозуміння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гавриш Н.В. Освіта і виховання дітей раннього віку – пріоритетний напрям освітньої політики. Вісник НАПН України. 2021, № 3(2). С. 1-6.

2. Концепція освіти дітей раннього та дошкільного віку. / Національна академія педагогічних наук України. Київ: ФОП Ференець В. Б., 2020. 44 с.

3. Про окремі питання діяльності закладів дошкільної освіти у 2022/2023 навчальному році: Лист Міністерства освіти і науки України № 1/8504-22 від 27.07.2022 р. URL:<https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/86993/> (дата звернення 12.03.2024 р.).

4. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 12.03.2024 р.).